

atter her bemærker, er sat i Forbindelse med det nuværende Udkast og hvorved man har søgt at frembringe en saadan Uddannelse af Skolerne, som kan blive frugtbar (Grundtvig: Ja, paa Løn). Nei, paa ingen Maade (Grundtvig: Hvad da). Her er Tale om noget ganske Andet. Den ærede Rigsdagsmand maa indrømme mig, at det ikke kan hjælpe, hvad man end siger; thi her i denne ufuldkomne Verden gaaer Lønnen ved Siden af, hvad man vil have udrettet. Man veed meget godt, at naar man vil have syet et Par Støvler eller gjort et eller andet, maa man nødvendigviis tænke paa Pengene og saaledes gaaer det ogsaa i alle andre Retninger, hvormeget de endog staae ind paa det høiere aandelige Gebeet. Naar de skulle træde frem her i Verden, maa der Benge til; det er en ligesaa stor Urimelighed at forlange af en Lærer, der fulter, at han med Kraft og Liv skal give Undervisning, som at forlange det af en hvilken som helst Haandværksmand.

Jeg kommer ved denne Leilighed forøvrigt tilbage til Betragtninger, som jeg allerede maatte anfille i den første Sæssion, da jeg havde den Ære at staae for dette Thing i min nærværende Egenkab, og navnlig da Spørgsmaalet var om at overdrage en Deel af Forretningerne med Hensyn til Skolen til en særregen Embedsmand, til en Over-skole-directeur.

Jeg kan ikke andet end levende mindes den hele Situation, som staaer i meget nær Berøring med, hvad der nu foreligger. Man beklagede dengang høiligen og fandt sig særdeles overrasket ved, at jeg var fremkommen med forskjellige Lovforslag, som sigtede til en Forbedring af Lærernes Kaar ved de lærde Skoler, og man yttrede, at man havde den fuldeste Høie til at forvente, at jeg allerede dengang ogsaa var fremkommen med et endnu mere paatrængende Forslag, nemlig om en Forbedring af Almueskolelærernes Vilkaar. Jeg anførte forskellige Grunde, som jeg troer maatte kaldes gode, til, at et saadant Forslag ikke dengang endnu kunde komme frem, og jeg antydede, at Betingelsen for den hele Ordning af Skolevæsenet ogsaa i dette Punkt var efter min Overbeviisning, at der kaldtes en Mand,

som ved Siden af Ministeren og under ham udelukkende kunde anvende sin Kraft og sin Dyrksomhed paa denne hele vigtige Sag, og jeg henviste til, at, saalænge man havde ladet det staae paa det Standpunkt, at man forlangte en heel, ny, stor Skolelov, og at en Minister lovede, at han vilde fremkomme med en saadan, saa vilde det gaae fremdeles som hidtil, at der aldrig kom nogen Skolelov frem.

Dengang bemærkede man, at naar en Post, som den af mig foreslaaede, blev oprettet, og en Mand blev kaldet dertil, saa vilde netop det paany udsætte Afgjørelsen af Spørgsmaalet, og, sagde man da, vilde det være klart, at det vilde være en 2, 3 a 4 Aar, førend man fik en Skolelov. Man meente derfor, at det vilde være en stor Feil at flyde en saadan Mand ind imellem Sagen og Ministeren. Jeg troer nu — Skoleloven foreligger — at man vil indrømme, at man har taget feil. Jeg bemærkede derhos, at, selv om man ad Lovgivningens Vej fik en Reform bragt tilveie, som man maatte ansee for ønskelig, saa var det dog meget langt fra, at den Mand's Stilling og Virksomhed, som der var Tale om, var overflødig, fordi det netop maatte antages at være af stor Betydning, at der kunde være en Mand, som med virkelig Sagkundskab og varm og levende Interesse for Skolevæsenet kunde staae som Mellemmand imellem Ministeren og de forskellige communale Instantser, som skulde virke herfor, og det er navnlig ad denne Vej, at der ved dette Lovudkast skal bidrages til at fremkalde en saadan Forandring i det hele Skoleliv, som ogsaa af den sidste ærede Rigsdagsmand blev attraaet. Det er nemlig en væsentlig Ting i det Forslag, som ligger for, at den her omhandlede Embedsmand skal være tilstede ved Forhandlingerne mellem Communerne og Skole-raadet, hvor der opstaaer Spørgsmaal om, hvilke Foranstaltninger man skal træffe i Skolevæsenets Interesse. Han kan dertil bringe Forestillinger og give Impulsen til en stor og vigtig Udvikling af Skolevæsenet, og han kan ogsaa derfra modtage Erfaringer, som igjen i høi Grad kunne være tjenlige for Ministeren ved de Afgjørelser, som blive at tage. Dette antydede jeg allerede dengang, og jeg troer derfor, at Enhver, der nøiere overveier det, vil